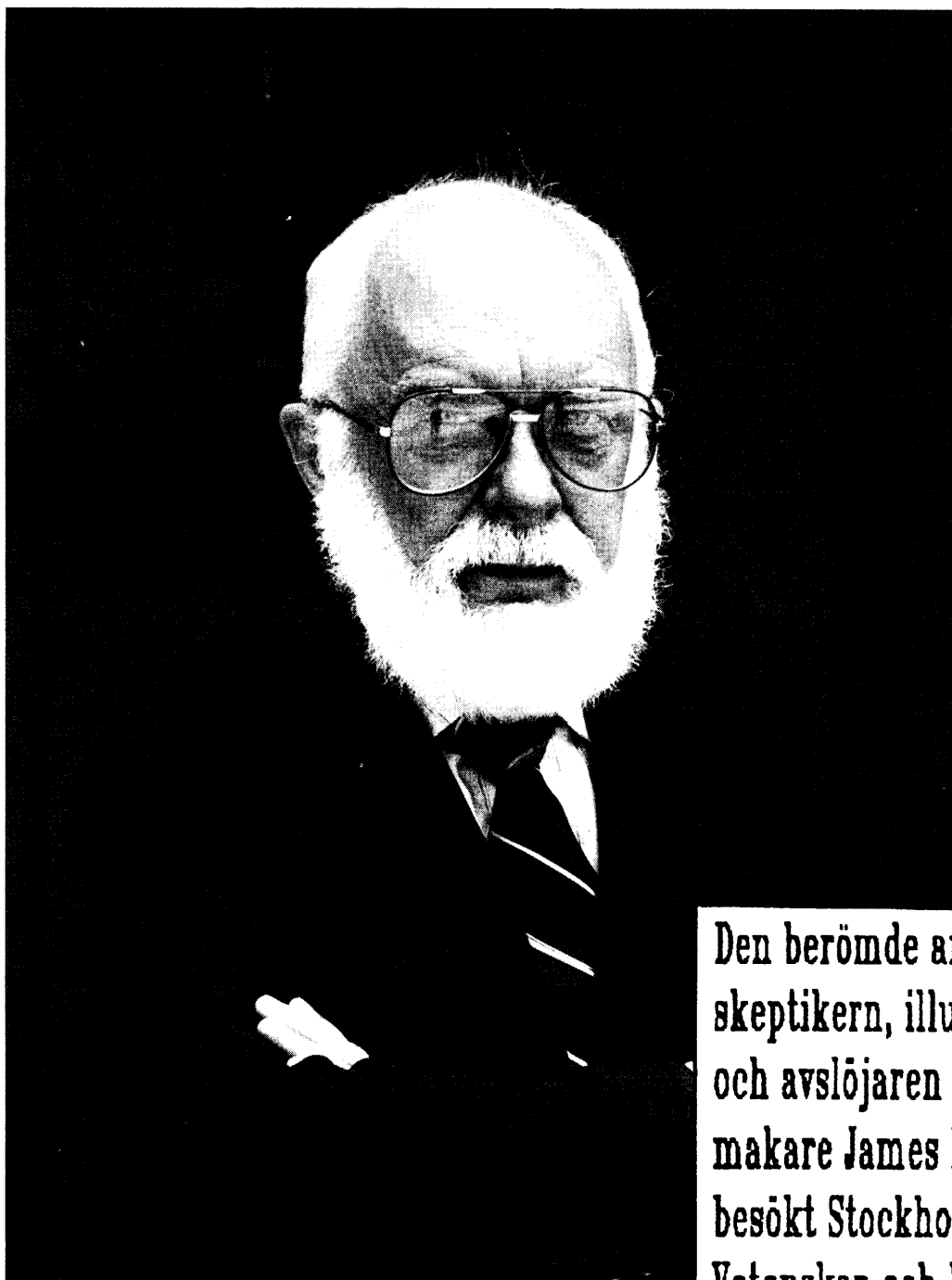

Folkvett

Organ för Vetenskap och Folkbildning. Nr 2 1990

Den berömde amerikanske
skeptikern, illusionisten
och avslöjaren av bluff-
makare James Randi har
besökt Stockholm och
Vetenskap och Folkbildning.

Sven Ove Hansson
rapporterar på sid 12.

Ledare	sid 3
Antisemitism med nytt ansikte	sid 4
Randi i Stockholm	sid 13
Recension: Jag trodde på Waldorfskolan (G. Wilson)	sid 14
Pressnotiser	sid 18
Internationellt	sid 21

Randi i Stockholm

James Randi - the Great Randi, illusionist, underhållare, avslöjare och autodidakt - gjorde en blixtvvisit i Stockholm i somras. Randi höll två intressanta föredrag på Fysikum, varav det ena refereras i detta nummer av Sven-Ove Hansson.

Vi fortsätter vår granskning av antroposofin med en recension av Gösta Wilsons bok "Jag trodde på Waldorfskolan"

Stieg Larsson tar i sin utförliga artikel "Antisemitism med nytt ansikte" upp denna form av rasism till granskning.

Dessutom som vanligt bla internationella utblickar, pressgrannar och senaste nytt på kvacksalverifronten.

FOLKVETT.

Organ för Vetenskap och
Folkbildning.

Ansvarig utgivare:

Sven Ove Hansson 08/25 22 40

Redaktörer:

Sven Ove Hansson 08/25 22 40
Niels Hovmöller 08/760 79 77
Lennart Johansson 08/742 06 66
Håkan Marklund 08/771 29 96
Anna Schytt 08/32 13 32
Jonas Söderström 08/744 24 91

Adress:

Vetenskap och Folkbildning,
Box 185,
101 22 Stockholm.

Postgiro: 63 591 - 2.

Prenumeration

ingår i medlemsavgiften
100:-/år.

Övriga: 75:-

Utkommer 4 ggr per år.

ISSN 0283-0795.

Printgraf, Stockholm 1990

Nya medlemmar

Mats Fredmark, Uppsala
Jan Gabrielsson, Lund
Lena Gabrielsson, Sundsvall
Rita Girau, Stockholm
Nils Helander, Solna
Patrik Hägglund, Linköping
Eva Johansson, Askim
Peter Marinko, Hagfors
Yvonne Nilsson, Angered
Kiri Papadopolous, Solna
Sven Öberg, Bromma

Föreningen Vetenskap och Folkbildning bildades 1982 av människor som oroades över att ockultism och pseudovetenskap så ofta fått stå oemotsagda, och att vetenskapens metoder är så dåligt kända. Så här formuleras vår målsättning i stadgarna:

Föreningen Vetenskap och Folkbildning har till uppgift att främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i en fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt. En viktig del av den vetenskapliga folkbildningen är att klargöra vilka frågor som kan respektive inte kan avgöras med vetenskapliga medel.

Ledare

Galileo och akupunkturen

Om man diskuterar pseudovetenskap med en 'troende' är det två argument som nästan alltid kommer fram förr eller senare.

Det ena är Galileo-argumentet: "Se på Galileo. Han blev också hånad av vetenskapsmännen. Men de fick ge sig till slut. Och likadant kommer det att bli med Kirlian-fotograferingen (eller tankeläsningen, eller astrologin, eller vad det nu handlar om)."

Det andra är akupunktur-argumentet: "Se på akupunkturen. Läkarna gjorde narr av den och kallade den för kvacksalveri. Men nu har de fått ge med sig, och använder den själva. Och likadant kommer det att bli med irisdiagnostiken (eller zonmassagen, eller homeopatin...)"

De faktapåståenden som vi här återgav är inte helt korrekta. Galileo möttes faktiskt med respekt av de astronomer som inte delade hans uppfattning; det var kyrkliga makthavare som förföljde honom. Och det är endast en mycket liten del av akupunktursanspråk som vunnit den vetenskapliga medicinens gillande.

Men detta är inte huvudsaken. Huvudsaken är att de båda argumenten vilar på ett och samma fatala tankefel: Det faktum att en misstrodd lära har visat sig hållbar och att en annan lära också är misstrodd är inget argument för att denna senare lära också skulle vara hållbar.

Självfallet är det inte omöjligt att någon av de uppfattningar som nu räknas som pseudovetenskap så småningom kommer att få en vetenskaplig bevisning och därmed visa sig vara hållbar. Det är inte heller omöjligt att någon av de s k alternativa terapierna kommer att visa sig användbar.

Men det finns en viktig skillnad mellan "inte omöjlig" och "rimlig att tro på". Blotta möjligheten - som i dessa fall i regel är en så kallad avlägsen möjlighet - räcker inte som skäl att tro något. Det är inte omöjligt att det växer ormbunkar på en av Jupiters månar. Men ska man därför tro att det är sant?

Galileo- och akupunkturargumentet (för det är egentligen samma argument) är ofta ett försök att vända på bevisbördan. Kritikerna förväntas "bevisa" att Kirlian-fotografering inte är en lika epokgörande nyhet som Galileos astronomi, och att homeopatin inte är lika värdefull som akupunkturen påstås vara.

Detta är en debattfälla som vi noga bör akta oss för. Bevisbördan ligger hos anhängarna av en teori, inte hos dem som inte vill tro på den.

Sätt upp en affisch!:

Baksidan på detta nummer av FOLKVETT är en A4-affisch om FOLKVETT och om Vetenskap och folkbildning. Kopiera den och sätt upp den på anslagstavlor, t ex på din arbetsplats!

Komplettera gärna genom att nederst skriva till: "Mera information finns hos (ditt eget namn)".

Klipp längs de streckade linjerna så att det går lätt att riva av adresslapparna.

Antisemitism med nytt ansikte

Nazismens judeutrotning under andra världskriget var inget misstag eller enstaka överloppsgärning, utan en konsekvent genomförd och statligt dirigerad politik. Detta är inget kontroversiellt påstående. Tvärtom, de flesta seriösa historikerna under efterkrigstiden har varit ovanligt ense på denna punkt. Förintelsen — the Holocaust — är en del av nutidshistorien. Den är dokumenterad i ord och bild av tusentals enskilda vittnen, av undersökningskommissioner, hjälporganisationer, krigskorrespondenter, underrättelsetjänster och — inte minst — av den nazistiska statsapparatusens egna dokument. Inför denna bevisbörda kan det tyckas absurt, t o m skrattretande, att ett stort antal historiska "forskare" i ett flertal länder idag ägnar en ofantlig möda åt att bevisa att Förintelsen aldrig ägt rum. Lika fullt finns de. De hävdar envisat att Auschwitz var ett vanligt läger för krigsfångar, att inga övergrepp förekom, och att gaskamrarna är en myt — en enda ofantlig propagandabluff.

Ej heller saknar dessa "forskare" bevismaterial som tycks tala för deras påståenden. Med omsorgsfulla matematiska konstruktioner kan man t ex klargöra att det är omöjligt att bränna människokroppar i den takt som skulle ha varit nödvändig för att hantera de massiva staplarna av lik i Auschwitz. Man hävdar också motsatsen: att 500 000 överlevande polska judar (av ursprungligen ca 3 miljoner) i sig är bevis för att Förintelsen aldrig ägt rum, eftersom tyskarna hade "gott om tid" att avsluta jobbet om man verkligen menat allvar med judeutrotningen. (1) Att argumenten är oförenliga med varandra bekymrar inte dessa forskare. Historierevisionismens syfte är inte svårt att förklara: den vill sudda ut de avsnitt i historien som blivit en belastning för nazismen.

De första försöken att bortförklara koncentrationslägren gjordes redan på 1940-talet, när ståndaktiga men isolerade fascis-

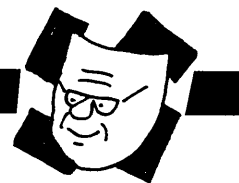
tedare anslog tonen genom att framföra tesen att berättelserna från Auschwitz var "överdriven propaganda". På den tiden var det få som lyssnade; verkligheten var alltför påtaglig för att nazister skulle kunna framstå som trovärdiga.

Historierevisionismen är organiskt knuten till den fascistiska rörelsen. En av de första "vetenskapliga" revisionisterna var den franske fascistfilosofen Maurice Bardèche, som i ett flertal böcker på 1950-talet drog upp riktlinjerna för hur historien skulle skrivas om. Hans argument blev grundläggande och har sedan dess återkommit i hundratals versioner.

Några av de vanligaste:

- Krigsförbrytelser begicks på "båda sidor", men eftersom USA, Storbritannien och Sovjet vann kriget, så har deras förbrytelser tystats ned. Historien har förfälskats och befolkningen i Europa indoktrinerats med de allierades propaganda.
- Gaskamrarna har aldrig existerat; bevisen baseras på andrahandskällor vars trovärdighet kan ifrågasättas. Den höga dödligheten i lägren orsakades av sjukdomar, epidemier och matbrist.
- Den beryktade gasen (Zyklon-B) användes för avlusning i desinficerande syfte.
- Eftersom judarna trots allt "förorsakade kriget" är det i vilket fall som helst förkastligt att ägna deras öde så stor uppmärksamhet. (2)

Bardèches idéer utvecklades av en annan revisionistisk pionjär i Frankrike, Paul Rassinier. Han blev betydelsefull därför att han till skillnad från de flesta andra revisionister inte hade sina rötter inom fascismen. Rassinier var f d medlem av frökrigstidens socialdemokratiska parti (SFIO), och hade t o m varit fängslad i Buchenwald under kriget. Han kunde därför framställas som en

objektiv och ansvarskännande historiker, trots att hans skrifter genomgående präglas av antisemitism. I en av sina böcker framför Rassinier tesen att judarnas öde var självförvållat och att Hitler endast agerat i "självförsvar" sedan den internationella judendomen förklarat krig mot honom. (3)

Under 1960-talet spred sig revisionismen som en underström inom den fascistiska rörelsen. I England krefsade nazibossen Colin Jordan ihop en långgrandig artikel med titeln Myten om de sex miljonerna, och i USA bättrade den fanatiska antisemiten Austin J App på argumenten i sin bok The Six Million Swindle. Det var dock först på 1970-talet som revisionismen slog igenom på allvar. Två böcker bidrog mer än andra till att popularisera mytbildningen:

- Did Six Million Really Die? (Dog verkligen 6 miljoner?) av pseudonymen Richard Harwood, som beskrivs som historiker och specialist på andra världskriget. Hans verkliga namn är Richard Verrall, då en av ledarna för den nazistiska organisationen National Front.
- The Hoax of the Twentieth Century (Nittonhundratalets stora bluff) av Art Butz, professor i konstruktionsteknik vid universitetet i Chicago.

I dessa två böcker presenterades revisionismen i sin fullbordade form, som med små variationer blivit standard för den nyfascistiska propagandan. Man hävdar att gaskamrarna i Auschwitz aldrig har existerat; alltsammans är en enda fantastisk bluff som iscensatts av "internationella judar" och staten Israel i syfte att pressa Västtyskland på enorma skadestånd. Man hävdar att myten om Auschwitz också har till syfte att skapa avsky för den nationalistiska filosofin och sund patriotism. Den slutliga ironin är att man därmed kan lasta judarna för ännu en i raden av internationella konspirationer — nu som profitörer på sin egen

förintelse. Butz' och Harwoods böcker lyckades med konststycket att förvandla de nazistiska bödlarna från monster till offer. Böckerna blev av förklarliga skäl omedelbart bästsäljare inom den nyfascistiska rörelsen, och man kan med fog påstå att ytterst få verk har haft motsvarande genomslagskraft inom den moderna rasistiska litteraturen. Både Did Six Million Really Die? och the Hoax of the Twentieth Century har följaktligen översatts till dussintalet språk och utgör standardläsning i nyfascistiska kretsar.

Det är också värt att notera att de förlag som gett ut dessa (och hundratals liknande) verk är några av den internationella fascismens centrala propaganda-verkstäder. I England svarar förlaget Historical Review Press för utgivningen. Förlaget ägs av Anthony Hancock, en

nyckelfigur inom engelsk nyfascism och distributör av förmodligen merparten av den antisemitiska eller allmänt rasistiska litteraturen i Europa. I USA utges dessa och liknande skrifter av förlaget Noontide Press, som ägs av världens idag ledande utgivare av nynazistisk litteratur, Willis Cartos Institute of Historical Review. Revisionisterna är förmodligen medvetna om att deras historieförfälskning aldrig kommer att accepteras av den breda allmänheten, men även detta kan förklaras i konspiratoriska termer: judarna kontrollerar massmedierna och skolundervisningen. I stället vänder man sig till en yngre läsekrets utan egen erfarenhet av kriget. Det gäller att skapa tvivel och dimridåer kring vad som egentligen hände under kriget, och vem som bär skulden till krigsförbrytelserna.

I detta avseende har man inte heller varit utan framgångar. Från att på 1960-talet ha varit en hobby för stolliga fanatiker har revisionismen vuxit till en omfattande industri. Idag finns revisionistiska centra etablerade i USA, Latinamerika, Sydafrika, vissa muslimska stater och i flera västeuropeiska länder. Man döljer sig vanligen bakom en fasad av "akademiska institut", som vid första anblicken kan framstå som helt seriösa. Det viktigaste av dessa centra är institute of Historical Review i USA, som startades 1979 av antisemiten Willis Carto och hans organisation Liberty Lobby. Trots att institutet är en ren täckmantel för ett flertal nazistiska organisationer, har man likafullt lyckats profilera sig i seriösa akademiska sammanhang. Sedan 1979 arrangerar IHR årliga "seminarier" i Kalifornien. Deltagarna består av de viktigaste revisionisterna från hela världen, däribland Sverige.

Svensk representant vid dessa seminarier har vid upprepade tillfällen varit högerextremisten Dietlieb Felderer, som driver organisationen Bible Researcher från Stockholmsförorten Täby. I början av 1980-talet var Felderer upphovsman till en serie ovanligt snaskiga flygblad som spreds

i svenska skolor, och till hatbrev till judiska församlingar i Sverige och utomlands. Några av de värsta breven innehöll hårtussar som i ironiska termer påstods vara hår från gasade judar. 1982 häktades Felderer och åtalades för hets mot folkgrupp. Han genomgick en sinnesundersökning som fastställde att han var mentalt frisk, och dömdes därefter till tio månaders fängelse. (4)

I Sverige betraktas Felderers verksamhet som kriminell, men i internationella revisionistkretsar är han en auktoritet som ofta åberopas som källa. Sitt genombrott fick han med boken "Anne Frank's Diary — a Hoax (Anne Franks dagbok — en bluff), som var ett av de första "dokument" som Institute of Historical Review publicerade. Boken har distribuerats av nazistiska förlag i USA, England och Australien, samt även översatts till spanska. Felderers status i revisionistkretsar markeras även av det faktum att han varit en av de ledande föreläsarna vid åtminstone

tre IHR-seminarier: 1980 föreläste han över ämnet "en rättsmedicinsk studie av lägret i Auschwitz", där han efter att ha deltagit i en turistresa till lägret kunde konstatera att inga avrättningar ägt rum där, eftersom de karakteristiska märkena efter blåsyra saknades på gaskamrarnas väggar. Föreläsningen 1982 hade ett liknande tema, denna gång med titeln "Majdanek och andra s k dödsläger", och 1985 visade han diabler från lägren i Treblinka, Sobibor och Belzek, samtidigt som han ironiserade över den "påstådda" judeutrotningen på dessa platser.

Dietlieb Felderer har ännu en nyckelroll inom IHR som medlem av den "rådgivande kommittén för institutets tidskrift Journal of Historical Review. Här hamnar han i gediget revisionistiskt sällskap tillsammans med några av världens ledande historieförfalskare. Kommitténs övriga medlemmar består bland andra av den tidigare nämnde revisionistpionjären Arthur Butz, den västtyske domaren Wilhelm Staeglich, vars bok Myten om Auschwitz har förbjudits i Tyskland, och den uppmärksammade franske litteraturprofessorn Robert Faurisson, som med sin bok Ryktet om Auschwitz var en av de första som gav revisionismen akademisk legitimitet. Andra ledande revisionister anknutna till IHR är bl a professor Udo Walendy, författare till en rad revisionistiska böcker, den f d Rhodesia-diplomaten Ivor Benson, en veteran i revisionistsammanhang (vars artiklar bl a publicerats i Sverigedemokraternas tidning), den argentiske ekonomiprofessorn Walter Allende, som i början av 70-talet slog larm om en konspiration för att skapa en judisk stat i Patagonien, och den förre diplomaten för Ustasjaregimen i Kroatien Ivor Omrcanin.

Det internationella kontaktnätet IHR:s möten äger rum på dyra kongresshotell i Kalifornien. Seminarierna omgärdas av stor sekretess och oinbjudna

motas bort i entré av inhyrda säkerhetsvakter. Amerikanska antifascister som infiltrerat kongresserna uppger att IHT närmast fungerar som fasad för nynazistiska organisationer i olika länder. IHR:s propagandamaterial, ofta publicerat genom Noontide Press, får världsomfattande spridning genom välkända nazigrupper. I USA säljs IHR-material genom en rad högerextrema grupper. De viktigaste länkarna i denna distributionskedja är olika fraktioner inom Ku Klux Klan, den antisemitiska organisationen National Alliance och det tyska "utlandspartiet" NSDAP-AD, som leds av tyskättlingen Gerhard Lauck i Nebraska.

En i sammanhanget betydelsefull distributionskanal är de amerikanska s k identitetskyrkorna, en bisarr men snabbt växande rörelse som upphöjt rasismen till dess mest renodlade form — en religiös och därmed obestridbar religiös dogm. Identitetskyrkorna har idag mellan 20 000 och 30 000 medlemmar.

I England finns ett flertal återförsäljare av IHR-material, däribland de nazistiska grupperna National Front och British National Party. En ledande medlem av den sistnämnda gruppen, Richard Edmunds, står även bakom ett anonymt Centre for Historical Review, som bl a utger tidskriften "Holocaust" News. Tidningen har blivit ökad för en ovanligt hatisk och vulgär form av antisemitism.

Under 1980-talet har IHR även haft nära förbindelser med högerextrema grupper inom den islamska världen. Den viktigaste länken i kontakten med arabstaterna utgörs av World Muslim League (WML), som ibland omnämns som World Muslim Congress, den arabiska medlemsorganisationen av den högerextrema paraplyorganisationen World Anti Communist League. WML, som har sitt högkvarter i Pakistan, finansieras till stora delar av regimen i Saudi-

arabien. I början av 1980-talet uppmärksammades WML i samband med att organisationen distribuerade två grova antisemitiska böcker till en rad engelska och amerikanska politiker.

Båda böckerna hade författats av den amerikanske nazisten William Grimstad. Det var dels boken *The Six Million Reconsidered*, som är en påkostad och rikligt illustrerad sammanställning av de vanligaste konspirationsteorierna om judar, utgiven av Hancocks Historical Review Press i England. Den andra boken har titeln *Antizion*, och innehåller påståenden om att Hitler var "1900-talets störste statsman" och att "inga judar avrättades i Tyskland under kriget". 1977 betalade Saudiarabien över 100 000 kr till Grimstad, som en uppskattning för hans forskargärning (5) Fram till 1988 leddes WML av Ma'arof Al Dawalibi, som även dublerade som politisk rådgivare till det saudiska kungahuset. Vid en FN-konferens i Geneve i december 1984 väckte Al Da'walibi uppståndelse genom att offentligt framföra påståendet att "den jude som icke varje år dricker en icke-judisk människas blod kommer enligt den judiska religionen att hamna i helvetet". FN:s generalsekreterare tvingades att skyndsamt ta avstånd från uttalandet. (6) Ett flertal representanter för WML har deltagit vid IHR:s seminarier i Kalifornien.

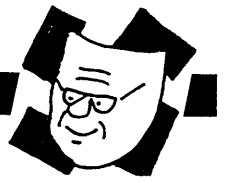
Att historierevisionismen vunnit terräng visas av att många av dess förespråkare kan få sina böcker publicerade vid sidan av seriösa historiker på ansedda förlag. Världens kanske mest framgångsrike revisionist är den engelske författaren David Irving, vars bästsäljande böcker om andra världskriget gått ut i miljonupplagor på en rad olika språk. Bland de bäst kända titlarna finns *The Destruction of Dresden*, *Hitler's War*, *Churchill's War*, och senast den monumentala biografen *Göring*, som i Sverige utgivits av förlaget Legenda. Trots sin mångåriga verksamhet inom högerextrema kretsar

har Irving länge lyckats framställa sig som en objektiv och respektabel historiker. I själva verket är Irving en flitig föreläsare vid IHR:s seminarier, och han har vid upprepade tillfällen genomfört talturnéer i Västtyskland som sponsrats av Gerhard Freys nazistparti Deutsche Volks Union.

Irving har tidigare förspråkat en "försiktigare" variant av revisionism, som inte direkt förnekar att judeutrotningen ägt rum, men hävdar att Hitler varken personligen beordrat eller känt till massmorden. Hitler har därmed i Irwings resonemang kunnat frikännas från ansvar för de brott som nazismen gjort sig skyldig till. Sedan 1988 har Irving dock övergett den försiktiga linjen och framträder idag öppet som företrädare för IHR:s teser om att gaskamrarna helt och hållet är en "judisk propagandabluff". I England utger Irving tidskriften *Focus on History* på det egna förlaget Focal Point Publications, som i huvudsak finansieras genom inkomsterna från de böcker som han gett ut på seriösa förlag.

Stieg Larsson

SIONS VISES PROTOKOLL

Konspirationsteorier har en central roll i fascistiska sammanhang. Syftet med dessa resonemang är att förklara politiska händelseförlopp som resultatet av manipulationer som utförs av hemliga maktgrupper i syfte att dominera världen. De vanligaste konspiratörerna i den nazistiska teologin (för här handlar det om tro och inte om vetande) är frimurare och marxister, på vilka i stort sett varje olycka som drabbat världen kan skyllas. Bakom båda dessa grupper står självfallet de ständigt närvarande judarna.

I den nazistiska litteraturen finns det mängder av "avslöjande dokument" som presenteras som fakta och påstås bringa klarhet i dessa sammansvärjningar. Ett nyckeldokument är *Sions Vises Protokoll*, som ger sken av att vara anteckningar från hemliga möten där en grupp judar planerar ett globalt maktövertagande. Ett första steg i konspirationen består i att likvidera aristokratin och skapa kaos i den internationella ekonomin. Därefter skall man ta kontrollen över massmedierna och förgifta de nationella kulturerna. Slutligen "avslöjas" att judarna uppfunnit begrepp som socialism, liberalism och demokrati i syfte att ta kontrollen över massorna.

Protokollen publicerades ursprungligen i tsarens Ryssland. Vem som är författare är inte helt klart, men de flesta forskare anser att boken skrevs av den ryska hemliga polisen i syfte att väcka hat mot radikala grupper. Att *Protokollen* är en ren fantasiprodukt är helt klart.

Likafullt blev *Protokollen* ett kultfenomen i Europa och USA på 1920-talet. Boken översattes till dussintals språk, ofta omskriven för att bättre passa läsekretsen i olika länder. I Tyskland blev *Protokollen* något av nazistpartiets bibel vid sidan av Hitlers *Mein Kampf* mellan 1919 och fram till nazisternas maktövertagande utkom inte mindre än 33 upplagor. Än idag distribueras *Protokollen* som stapelvara i nazigrupper, men boken har dessutom en förmåga att dyka upp i ständigt nya sammanhang.

I slutet av 1970-talet återopades boken av militärjuntan i Argentina för att motivera terrorn mot vänstern.

Vid sidan av nynazistiska kretsar har *Protokollen* idag sin viktigaste läsekrets i den islamiska världen, men boken dyker även upp i Sverige med jämna mellanrum. 1985 förorsakade Historiska Museet i Stockholm en skandal genom att sälja falskariet i samband med sin utställning om Islam. Den gången var det *International Islamic Federation of Student Organizations* som svarade för utgivningen av en upplaga som tryckts i Malaysia. I förordet förklarades att *Protokollen* visade att judarna stod bakom revolutionen i Ryssland, men att de nu marscherade mot den islamiska världen.

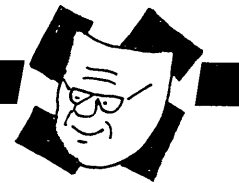
Ahmed Rami och Radio Islam

Var går gränsen mellan antisemitisk propaganda och legitim kritik av staten Israel? Den frågan fick Stockholms Tingsrätt försöka ta ställning till under hösten 1989, när Ahmed Rami, ansvarig utgivare för närradioprogrammet Radio Islam, åtalades för hets mot folkgrupp. I själva verket är frågan enkel att besvara. Politiker av olika kulor, både inom och utom arabvärlden, har vid otaliga tillfällen kritiserat den politik som Israel bedriver, utan att för den skull utpekas som rasister. Man behöver inte fundera länge för att komma underfund om skillnaden mellan seriös kritik och den propaganda som Radio Islam levererar.

Ahmed Rami är född i Marocko. Officiellt påstår han att han är antirasist och att hans kritik av Israel endast skall ses som en kritik av sionismen, inte av det judiska folket i sig. Han hävdar att Radio Islam har till målsättning att fördjupa den politiska debatten om Palestinafrågan.

I verkligheten har dock Radio Islam knappast ägnat sig åt seriös politisk debatt, vare sig om Israel eller Islam. I sina närradiosändningar i Stockholms-trakten, liksom i sin bok Vad är Israel, upprepar Rami i allt väsentligt exakt den propaganda som nazistiska konspirationsteoretiker framför. Några exempel:

- Ahmed Rami hävdar att det finns en omfattande judisk (sionistisk) konspiration, och att "sionistiska krafter" kontrollerar stora delar av västvärldens massmedia, ekonomi och politiska institutioner.
- I boken Vad är Israel insinuerar Rami att judar låg bakom revolutionen i Ryssland, och att sionister organiserade Stalins fångläger i Sibirien.
- Liksom revisionisterna vid IHR insinuerar Rami att förintelsen av sex miljoner judar under kriget är en sionistisk propagandabluff.

Som argument för sina påståenden åberopar han kända revisionister, däribland fransmannen Robert Faurisson. Rami har även nylanserat de klassiska Sions Visers Protokoll i sina radiosändningar.

Ahmed Rami har ofta sökt ge sken av att representera en progressiv vänsterlinje till stöd för palestinierna. I verkligheten finns Ramis politiska vänner inom extremhögern snarare än vänstern. Den mest framträdande bland dessa vänner är den f d medlemmen av rasistorganisationen Bevara Serige Senskt, Christoffer Jolin, som under pseudonymen "Erik Nordlund" spelade en viktig roll när Radio Islam startade.

Stieg Larsson

LÖGNEN OM DE SEX MILJONERNA

Lögnen om sex miljoner judar, bekräftas av Jesus anklagande tal till judarna i Johannes evangelium, 8 kapitel, vers

Detta får inte svenska präster framföra i kyrkorna. Dagens verkliga sanningar får du i skrifterna: **DOG VERKLIGEN SEX MILJONER JUDAR?** av Richard Harwood samt **SIONISMEN DET DOLDA FÖRTRYCKET** av Ben Freedman. 45 kr styck eller båda för kr 50, som sätts in på postgiro 87 93 65-5 till Mormoninformation.

Randi i Stockholm

Självbedrägeri i vetenskapen

Vid sitt besök i Stockholm höll James Randi också ett föredrag på Fysikum om självbedrägeri i vetenskapen.

Transcendental meditation

Randi började med ett exempel utanför den etablerade vetenskapen: "levitation" inom Transcendental meditation (TM). Med levitation menas att sväva fritt i luften i strid med tyngdkraften. Enligt TM-sekten kan man med hjälp av meditationsteknik lära sig att levitera. På fotografier som TM sprider i reklam-syfte kan man se personer som ser ut att sväva fritt i luften ett litet stycke över marken, sittande i lotusställning (den klassiska meditationsställningen med korslagda ben).

Dessa fotografier är inte förfälskade. Där- emot är de tagna med ovanligt kort exponer- ingstid. Vad meditatörerna i själva ver- ket sysslar med är att hoppa, sittande i lo- tusställning på flerdubbla madrasser. Som gymnastisk övning är detta inte helt lätt, men en vältränad person kan lära sig att hoppa upp 1-2 decimeter.

I TMs centrum i USA finns två kupoltäckta byggnader, en för män och en för kvinnor, där hoppandet (levitationsövningarna) äger rum. För säkerhets skull är takhöjden 15 meter.

Enligt vad TM länge har hävdat finns det tre steg i levitationsövningarna:

1. Att sitta och hoppa upp och ned i lo- tusställning.
2. Att stanna kvar i luften dit man hoppat upp.
3. Att fritt sväva omkring i rummet.

Eftersom man redan klarat av steg 1 skulle detta innebära att man till 33,3 procent har lärt sig att levitera.

Nyligen har emellertid nya rön annonserats från TM. Man har nu lyckats att lösa uppgiften till 50 procent. Bakgrunden till detta framsteg är att det, vid närmare studier på Maharishi- universiteten, visat sig finnas inte mindre än fyra stadier i levitationen:

1. Att sitta i lotusställning och skaka.
2. Att hoppa upp och ned, sittande i lo- tusställning.
3. Att stanna kvar i luften dit man hoppat.

4. Att sväva fritt omkring i rummet.

Randi har själv tränat gymnaster som lärt sig "stadium 2" enligt denna nya lista, och därmed visat att det hela inte har med medi- tation att skaffa.

N-strålar

Som ett av de lärrikaste exemplen ur naturvetenskapens historia framhöll Randi N- strålarna, som "upptäcktes" år 1903 av P Blondlot, en högt respekterad fransk fysiker. Nästan alla material sades avge sådana strålar, som kunde ses i en särskild apparat efter att man suttit i mörker flera timmar för att vänja ögat. N-strålarna sades brytas av ett alumini- umprisma, och ett sådant var den viktigaste beståndsdel i detektorn.

N-strålarna togs emot med stor entusiasm i Frankrike, där man varit något bekym- rad över att det var en tysk som upptäckt röntgenstrålarna. Under kort tid sändes 30 vetenskapliga artiklar in till olika tidskrifter, där man bekräftade Blondlots resultat och kompletterade hans förteckning över spek- trallinjer från olika ämnen.

Det fanns bara ett problem: Det var bara franska fysiker som fann några N-strålar. För att reda ut vad det var frågan om skickade tidskriften Nature den amerikanske fysikern Robert W Wood till Blondlots laboratorium i Nancy.

Wood deltog i ett av experimenten. Det visade sig att de fyra timmarna som man måste sitta i mörker och vänja ögonen fördrevs med hjälp av ett hyggligt antal flaskor vin. När själva observationerna kommit igång lyckades Wood komma åt att öppna luckan till detek- torn och ta bort aluminiumprismat. Blond- lot fortsatte obehindrat att iaktta olika spek- trallinjer.

Sedan öppnade Wood luckan för att sätta in prismat igen. Den gången fick en av Blond- lots assistenter syn på vad Wood sysslade med, men tog miste och trodde att han nu tog bort prismat. Assistenten försökte förgäves att se några linjer, men beklagade högljutt att det inte gick. Till slut sa han att man måste kolla prismat - men fann till sin bestörtning att det satt på plats som vanligt.

Wood rapporterade sina iakttagelser i en artikel i Nature. De som hade "replikerat" Blondlots experiment fick bråttom att dra tillbaka sina artiklar som de hade skickat in för publicering, men i en del fall var det för sent, och flera artiklar om N-strålar blev publicerade.

Vad detta exempel visar är inte bara att enstaka forskare kan lura sig själva och andra, utan - vilket många inte är medvetna om - att även felaktiga experiment kan replikeras. Polyvatten (polymeriserat vatten, som var en förorening i laboratoriet) var ett annat exempel på detta. Det senaste exemplet är kall fusion.

Blondlot själv fortsatte att tro på N-strålarna. Att de bara hade upptäckts av fransmän ansåg han bero på det franska vinet, som skärpte sinnen. Tyskar och engelsmän, som drack öl och för övrigt hade ett ganska förgrovat kosthåll, hade alltför förstörd syn för de svåra observationer som krävdes för att se N-strålarna.

Parapsykologi

Parapsykologin har nu funnit i 110 år, men under den tiden har den inte kommit fram med ett enda upprepbart experiment. Därför, menade Randi, är parapsykologin ingen vetenskap. Den befinner sig på samma stadium som fysiken skulle ha gjort om all verksamhet inom fysiken var av samma klass som den som handlat om N-strålar och kall fusion.

Som ett exempel på parapsykologins "vetenskapskultur" tog Randi de båda parapsykologerna Russell Targ och Harold Puthoffs experiment med Uri Geller (som publicerades i Nature 1974). När man läser deras artikel får man intrycket att de som forskare hade kontrollen över vad som hände i laboratoriet och själva planerade och tog initiativ till de olika experimenten. Men i själva verket gick det inte alls till på det sättet.

I stället frågade de Geller "Vilken demonstration vill du göra för oss nu?". Ofta avbröt han också demonstrationer som han hade inlett. Det var alltså Geller som kontrollerade experimenten, och som skicklig trollkonstnär kunde han lätt lura de båda parapsykologerna.

Vetenskapsmän som försökt förklara Gellers trick har ofta sökt alldeles för komplicerade förklaringar, i stil med en infraröd laser dold i kläderna. I själva verket handlar allt om trolleriets klassiska metoder, som gör att åskådarna inte ser vad som sker.

Randi visade upp ett av Gellers trick, nämligen att få visarna på en klocka att flytta sig när han synbarligen inte rörde vid någon annan del av klockan än remmen. (Vid eftersitsen efter sitt föredrag hos Vetenskap och folkbildning visade han också hur skedböjning kan gå till.)

Fotografisk blick

Vid slutet av 1960-talet framträdde en amerikan vid namn Ted Serios, som påstods kunna få sina tankar att fastna på filmen i en Polaroid-kamera enbart genom att koncentrera sig starkt. Om han tänkte på en bil, kunde det framträda en bil på filmen, etc. Dr Jules Eisenbud, som skrev en bok om Serios, var övertygad om att det var ett fenomen bortom fysikens lagar.

Randi demonstrerade tricket, och när fotografiet var framkallat visade han hur han gjort det: med ett litet rör som han dolde i handen och som hade en lins i ena ändan och en diabild i den andra.

I den efterföljande diskussionen besvarade Randi frågor bl a om helbrägdagörelse (ännu inget mirakel påvisat) och om spådomar. Trots den ogynnsamma tiden på året var föredraget mycket välbesökt, med cirka ett 40-tal deltagare.

Sven Ove Hansson

Recension: Jag trodde på Waldorfskolan (Gösta Wilson)

Antroposofin har haft stora framgångar på senare år när det gäller att inrätta skolor i Sverige. Skolorna kallas Waldorf-skolor, efter en skola som grundats av Steiner för personalen vid cigarrettfabriken "Waldorf-Astoria" i förkristidens Tyskland.

Waldorf-lärarna säger att de aldrig tar upp antroposofi i sin undervisning, och att skaffa sig insyn i Waldorf-skolans verksamhet är inte lätt. Men i sin bok "Jag trodde på Waldorf-skolan" har Gösta Wilson i Örebro gjort ett aktningvärt försök. Han har en dotter som går i den antroposofiska Johannaskolan, och han har mycket att berätta om sina erfarenheter som Waldorf-förälder.

Wilson har stängt sin panna till blods mot skolans ovilja att över huvud taget diskutera kursplanen, de obligatoriska bönerna, den magiska dansen, den underliga sammanblandningen mellan myt, religion och historia etc. Wilson anser att antroposoferna blandar bort korten för föräldrarna och allmänheten genom en egen terminologi: man kallar skolan konfessionsfri, men menar därmed kristen och antroposofisk, man kallar de obligatoriska bönerna "språk" (morgonspråk t ex), och de magiska riterna heter eurytmi. Det hävdas att eleverna i de lägre klasserna skriver sina läroböcker själva, men det betyder bara att de ordagrant nedtecknar det som läraren dikterar för dem.

Enligt Wilson kan sysslandet med mystik och religion verka ångestskapande på intelligenta och känsliga barn. Lärarna har instruktioner att aldrig diskutera om Bibelns berättelser är sanna eller ej, de skall bara upplevas. Steiners barnpsykologi lär nämligen att det är skadligt för barn om deras kritiska förnuft väcks i förtid, d v s före 14 års ålder. Varför just 14? Jo, det sjunde, fjortonde och tjugoförsta året är

speciellt viktiga i alla barns utveckling. Det handlar alltså om talmagi, på ett för en icke-antroposof obegripligt sätt hopkopplat med tändernas framväxt...

Wilson har underkastat sig mödan att gå till källorna. Han har läst Steiners egna skrifter (en nog så plågsam uppgift, oet vet jag av egen erfarenhet), Waldorf-skolans kursplaner, skolans egen tidning Pa väg mot en ny pedagogik, de bida statliga utredningarna och mycket annat.

Det starkaste intrycket en läsare far av boken är författarens ärlighet: allt

redvisas, även Wilsons egen livsaskadning, så att läsaren må kunna döma själv. Hans slutsats är en förkastelsedom över hela den antroposofiska skolverksamheten, med dess förakt för förnuftet, dess hjältekult, dess tendenser till asketism och dess auktoritetsbundenhet.

Naturligtvis har han rätt i att antroposofin är full av galen-skaper. Men en fråga har han inte kunnat svara helt övertygande på: Är Waldorf-skolorna aldrig ett bra alternativ till den allmänna skolan? Kanske fungerar dessa skolor med sina engagerade lärare och föräldrar, sin betoning av drama, fantasi och estetik och ett mindre utpräglat prestationstänkande ändå bättre för vissa barn? I bästa fall kan det personliga förhållandet mellan läraren och hans klass säkert ge upphov till trygghet och arbetsglädje. (Om läraren är olämplig blir skadeverkningarna förstås desto värre.)

Wilsons bok handlar bara om en av de över 20 Waldorf-skolorna, och den återspeglar bara en förälders upplevelser. Men med sin ärlighet och sitt engagemang har Gösta Wilson skrivit en bok som bör läsas i varje fall av alla föräldrar som överväger att placera sitt barn i en Waldorf-skola.

Niels Hovmöller

Gösta Wilson: Jag trodde på Waldorfskolan, Vinqaker 1990.

Boken kan beställas från Gösta Wilson, Pl 43170, 70592 Örebro, tel 019-28 02 92. Den kostar ca 55 kr. Författaren ställer också upp som föredragshållare i ämnet.

Folkvetten

Under denna rubrik kommer FOLK-VETTEN - det enda övernaturliga väsen som intar en skeptisk hållning - att kommentera likt och olik i vår otroliga verklighet.

Folkvetten är tecknad av Gunnar Kaj, som också svarar för det diplom som Vetenskap och Folkbildning delar ut till "Årets folkbildare"

Vice statsminister Odd Engström citeras i Sökaren. Han säger att vi är på väg in i Vattenmannens tidsålder, då stora förändringar kan väntas....

UNDRAR JUST OM DEN
DÄR VATTUMANNEN
HAR PARTIBOK?

"Makrobiotisk kost"

"Makrobiotisk kost" är en blandning av vissa grönsaker, spannmål och några frukter. Kosten presenterades av Georg Ohsawa (1893-1966), som brukade föreläsa i filosofiska ämnen. Bl a Michio Kushi modifierade det ursprungliga förslaget. Kushi Foundation hävdar att makrobiotisk kost både förebygger cancer och kan användas i behandlingen av sjukdomen. Det är vanligt att svenska patienter uppmanas att pröva "makrobiotisk kost" av olika företrädare för behandlingar som inte är akademiskt förankrade. Jag läste därför med intresse den genomgång av litteraturen kring "makrobiotisk kost" som American Cancer Society genomfört (Cancer Journals for Clinicians, vol 39, 2989). Fakta ovan och nedan är hämtade från den genomgången.

Det finns inga studier där "makrobiotisk kost" utvärderas på något formellt sätt. I enskilda patientfall har man hävdat att kosten påverkar tumörväxt. Dessa fall är svåra att utvärdera då behandling som är dokumenterat verksamt (strålbehandling, tumörhämmande medicin, hormoner) ofta givits samtidigt.

Målsättningen med matintaget för cancerpatienter är att de skall få en god livskvalitet och vara i så gott kroppsligt tillstånd som möjligt för att klara de påfrestningar som verksam behandling ofta ger. Det är vanligt att cancerpatienter magrar och att ett ökat behov av energi föreligger. Dessa patienter skall ha en energität kost med lite bulk.

"Makrobiotisk kost" är raka motsatsen - fettsnål och rik på bulk. En mycket stor mängd föda måste intas för att tillräckligt energiintag skall erhållas. American Cancer Society sammanfattar att det finns risk för att "Makrobiotisk kost" leder till att patienten magrar med försämrad livskvalitet och sämre förmåga att tåla krävande men verk samma behandlingar som följd.

Gunnar Steineck

"Vitalmikroskopi"

Ibland tycker jag att det verkar bli allt vanligare att individer som av samhället fått förtroendet att förvalta det vetenskapliga arvet inom sjukdomsläran och utöva ett yrke inom området (främst läkare och sjuksköterskor) ägnar sig åt kvacksalveri i olika former. Det senaste exemplet på en sådan företeelse är "vitalmikroskopi".

Företrädaren för denna verksamhet anser sig kunna se olika fenomen i blodet som inte konfirmeras av vetenskapligt arbetande laboratorier. Jag har träffat en till synes frisk patient som fick vistelse på hälsohem under tre veckor betald av landstinget då hon hävdade att hon genom "vitalmikroskopi" fått reda på att hennes blod var fullt av svamp. Ett stort antal medel som kan inhandlas i s. k. hälsokostaffärer hade förskrivits jämte olika aktiviteter på hälsohemmet. De besvär hon sökte olika läkare för hade varit kroniska åtminstone de senaste 8 åren.

Gunnar Steineck

ASTRALMIKROSKOPI

Försvara biologin!

Den kreationistiska rörelsen är på frammarsch över världen. Starkast är den i USA, men även i Sverige får kreationismen en allt större spridning, framför allt inom frikyrkornas ungdomsorganisationer.

Marianne Rasmuson, professor emeritus i genetik, skriver i Dagens Nyheter (90 08 30) att läran nu sprids till lärarhögskolornas elever. Detta är illavarslande för Sveriges framtida biologiundervisning.

Det är inte bara kreationisterna som kritiserar evolutionsläran. Rasmuson beskriver i artikeln ett antal olika motiv för kritiken. Hon nämner bl a antroposofernas föreställning om att människan har ett andligt ursprung, vilket naturligtvis inte går ihop med evolutions tanken. Hon nämner också den berömda astronomiprofessorn Fred Hoyles idéer om att allt liv har skapats av en kosmisk urkraft och förts till jorden med hjälp av kometer.

Evolutionskritikerna utgör en "brokig samling, allt från religiösa ledare och seriösa tänkare till förvirrade svärmare och rena charlataner." Och vi bör ta kritik- en på allvar anser Marianne Rasmuson:

- Vi måste göra oss omaket att besvara de förmenta vetenskapliga argumenten och försöka förstå de verkliga motiven bakom invändningarna. Endast på så vis kan vi stoppa de upplösningstendenser som kreationismen skapar och försvara biologiämnets integritet vad gäller den naturvetenskapliga undervisningen i våra skolor.

Sjunde sinnet i TV 4

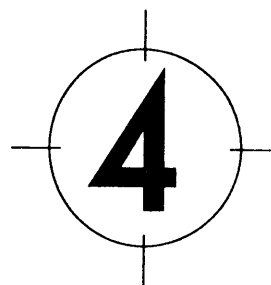
TV 4 satsar på mystik och hokus-pokus. Ur kanalens programbroschyr:

"På gränsen mellan det naturliga och övernaturliga. Välkommen att titta in i ditt hemliga liv i magasinet Sjunde sinnet i TV 4. Hur tyder man drömmar? Vad är inkarnation? Vad säger din handflata och ditt stjärntecken?"

Men några nyhetsreportrar specialiserade på de stora framtidfrågorna miljö, medicin, hälsa, energi eller teknik, det finns inte.

**TV-pejling
pågår över hela
landet.**

**Miljoner svenskar
ställer in den nya
svenska kanalen.**

Den vita vägen

Fler idolporträtt av egna företagare i flumbranschen.

Om tuffa starka yrkeskvinnor som utmanar männen skriver Elle i sitt septembernummer (9/90). Om kvinnor som "bryter mot tabun och går över gränsen. Låter sin kreativitet få utlopp".

Här finns Anita Lögdström, som kallar sig naturpsykolog.

- I västvärlden förlojligar många sådant som jag sysslar med, säger hon till Elle.

Anita är synsk och kan se in i människors framtid. Hon spår i kort och tror på svart magi och djävulsdyrkan. Själv har hon valt den vita vägen. Död pratar hon inte om.

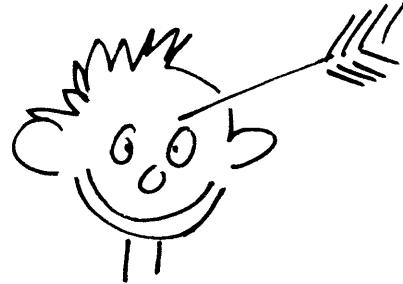
- Dessutom finns ingen död.

Själens entré

Varför är det födsloögonblicket som kommit att bli det avgörande när man ställer horoskop och inte livets egentliga början inne i livmodern?

Svaret gavs av Curt Roslund, docent i astronomi, vid en föreläsning på Linköpings universitet i våras (refereras i Lite nytt 3/90).

Astrologin har ju sitt ursprung i Babylonien men vidareutvecklades senare av de gamla grekerna. Grekerna betonade det första andetagets betydelse och ansåg att detta var djupare än de följande. Detta berodde på att det var då själen tog sig in i kroppen och stjärnorna kunde sätta igång att styra och ställa.

"MITT I PRICK PÅ
ETT ORGAN SOM
KRÅNGLAR"

Gudomlig energi

- Det är inte jag som botar, jag är bara ett redskap för gudomlig energi, säger Ann Hallin, healer från Fittja med egen klinik i Stockholm. Helbräddagörerskan porträtteras i en stor artikel i lokaltidningen Mitt i Botkyrka/Salem (33/1990). Reportern får uppenbarligen stort förtroende för Fittjas egen "trollkona" och tar gärna själv emot den gudomliga energin från Ann. "Vid ett par tillfällen träffar hon mitt i prick på organ som faktiskt krånglar." Hur många gånger hon inte träffar rätt framgår inte.

Nils Östby på socialstyrelsen som också intervjuas i artikeln säger att healing är en intressant behandlingsform.

- Men riktigt vad det är vet man inte. Kanske handlar det om att healaren är suggestiv och för över en vision om hälsa och det på så vis mobiliseras läkande krafter i kroppen.

300 kronor kostar en behandling och huruvida den har effekt eller inte ifrågasätts inte.

Paradigmbegreppets bankrutt

Thomas Kuhn införde begreppet paradigm år 1962 för att betona hur forskarnas tänkande styrs av de teorier och det tänkande de arbetar inom.

"Ordet "paradigm" har urvattnats till meningslöshet. exempelvis när det talas om "västerländska" och "österländska" paradigm i mänskligt tänkande, eller "det nya paradigm" som samlingsbegrepp för allehanda hopkok av vetenskapliga fragment och metafysiska antaganden i religiösa traditioner."

Det skriver Aant Enzinga, professor i vetenskapsteori, i tidskriften Teknik & vetenskap (1/90). Artikeln "Att söka gud i fysiken" handlar om New Age-rörelsens vetenskapssyn.

Inget eldorado för flummerier

Kjell "Eldorado" Alinge gillar inte flum. Han har i flera program gått till kraftiga anfall mot astrologi.

- Jag tycker att det är något helt oanständigt att man trycker sådant skit. Det finns ingenting som tyder på att det finns fog för det här. Det baseras på helt förvetenskapliga dimridåer. Det typiska svaret är då: "Ja, det har du väl rätt i, men det gör väl inget." Sedan sprider det sig och ingen kommer att bråka om det. Och då är vi väl inne på det här som kallas flum, alla typer av flum till rena tokläror som lurar av folk alla deras pengar.

Ur tidskriften Prat 3/90.

Anna Schytt

Svensk "parapsykolog" i Norge

Den norska tidningen Arbeider-Avisa berättade den 6 och 7 april 1990 om en 56-årig svensk kvinna vid namn Cecilia Olsson som tydligen livnär sig som kringresande "parapsykolog". På ett hotellrum i Trondheim tog hon emot sina klienter, som fick betala 600 norska kronor i timmen för konsultationerna. Hon har främst ägnat sig åt att berätta för folk vad de ska ha varit med om under tidigare liv. Förmågan att göra detta uppger hon sig ha tränat upp under loppet av ett flertal liv.

Hon framhöll själv i en intervju att hon skiljer sig från spåkvinnor genom att inte berätta för folk vad de önskar höra, utan "om både goda och onda ting". Enligt andra uppgifter till tidningen ska hon ha berättat rena "skräckhistorier" som berört många klienter illa. Många kom dock tillbaka till nya sessioner till samma pris.

För tidningen uppgav hon att detta pris var nödvändigt för att täcka hennes kostnader. Om hon velat tjäna pengar så skulle hon ha gått tillbaka till sitt ursprungliga yrke som "målare och musiker".

Personer hos vilka hon uppdragat särskilt stora "blockeringar" har hon hänvisat till den hälsoklinik som hennes bror driver i Sverige.

FOLKVETT är intresserat av upplysningar om Cecilia Olssons verksamhet och om det svenska hälsohem som tydligen är basen för hennes verksamhet.

Ny skeptiker-organisation i Norge

Informationen om Olsson fick vi av NIVFO, en organisation som arbetar med samma slags målsättningar som Vetenskap och folkbildning. (NIVFO-bulletinen berättar f ö att hon är bosatt i Luleå.)

I Norge har det nyligen bildats en ny organisation av samma slag, nämligen SKEPSIS. Orsaken till nybildandet är inte någon skillnad i åsikter utan att NIVFO är organiserat som en privat stiftelse. SKEPSIS är däremot en medlemsorganisation, alltså en organisation med samma slags stadgar som Vetenskap och folkbildning. Grundarna av SKEPSIS hoppas på ett gott samarbete med NIVFO.

Initiativtagare till SKEPSIS är Erik Tunstad, Jon Sandvik, Terje Emberland, Alexander Rösler och Erik Jørgensen. Flertalet av dem är journalister, och de planerar artikelserier och en tidskrift som ska komma ut en gång i halvåret.

Plump i protokollet

NIVFO-bulletinen är, som vi ofta tidigare har framhållit i FOLKVETT, en utomordentlig publikation. I nr 2/90 gör man emellertid ett misstag som är allvarligt nog att behöva påpekas. I en artikel om radongas, som man översatt från engelska, nämner författaren i förbifarten cigarettökning, och säger att den "er årsaken til den store majoriteten av lungecancer". NIVFO-bulletinens redaktör har här lagt in en fotnot: "Det finnes ansette forskere som stadig emøtegår denne påstanden om røyking."

Typiskt nog anges inte vilka dessa forskare skulle vara. I själva verket är det omöjligt för en forskare att behålla sitt anseende bland kolleger om han eller hon skulle gå emot den massiva bevisningen för rökningens farlighet. De ifrågasättanden som förekommer är pseudovetenskapliga, och för övrigt nästan alltid betalda av tobaksindustrin.

Indisk skepticism

De indiska skeptikerna har med stor framgång ägnat sig åt att avslöja Sai Baba och andra mirakelmakare. I *Indian Skeptic* (mars 1990) berättas om en föreställning som ordnas av en kringresande grupp skeptiska aktivister. De demonstrerar några av de vanligaste "miraklen" och förklarar hur de fungerar. Deras val av demonstrationsförsök ger en god inblick i vilka trick som deras motståndare, mirakelmakarna, ägnar sig åt.

Föreställningarna brukar börja med att man visar hur "helig aska" kan flöda ut ur en hand. Trollkonstnären (gurun) håller en liten sammanpressad boll av aska dold i handen. Samtidigt som han vinkar pressar han ut litet aska i taget. Den lilla askbollen ger upphov till så mycket askpulver att åskådarna inte tror att det kan ha funnits dolt i handen.

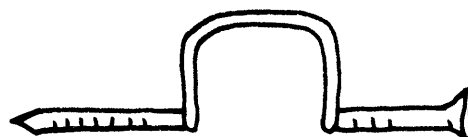
Publiken får se hur det går till att palmera, dvs dölja föremål i händerna, och det visas hur sötsaker kan trollas fram med denna teknik.

Sedan är det dags för eldtrick. En trollkonstnär håller brinnande kamfer i händerna, och släcker den i munnen. Han visar också hur ett föremål börjar brinna utan att någon tänder det. Förklaringen är här att ett brännbart ämne förenas med ett starkt oxidationsmedel. (En 'swami' i Delhi har använt samma teknik för att tända eldar med sin 'heliga kraft'.)

Föreställningen fortsätter i samma stil. Ett rep klipps sönder och visas sedan vara helt igen. En av trollkonstnärerna 'genomborrar' sin tunga med en nål (som visar sig vara U-formad på mitten). En sedel bränns upp men återuppstår med rätt sedelnummer. Det hela avslutas med gång på glödande kol, som åskådarna erbjuds att delta i.

Allt detta är (som framgår av andra artiklar i *Indian Skeptic*) trick som 'heliga män' i Indien ofta använder sig av. Såvitt mig bekant har endast ett av dessa trick använts på senare år i Europa eller Nordamerika av personer som påstått sig ha övernaturliga gåvor (nämligen gång på glödande kol). Flerparten av de övriga tricken hör hos oss enbart hemma i trolleriföreställningar. (Ett av dem

skulle rentav vara omöjligt att använda där, eftersom det är alldeles för välkänt: nålen som är U-formad på mitten. Svärd och knivar med samma konstruktion ingår hos oss i skämtvarusortimentet.)

Vad ska man dra för slutsats av detta? Kanske är det ändå så att utbildning - och trolleri på TV - gör människor mera kritiskt inställda. Fast å andra sidan har vi i Västerlandet fått en rad nya trick, som Kirlianfotografering och bandinspelade anderöster, som de 'heliga männen' på Indiens landsbygd ännu inte fått tag i.

Demonstrerande skeptiker arresterade

Det går onekligen mera dramatiskt till i Indien än hos oss. Indian Skeptic (februari 1990) berättar om en tragisk händelse i delstaten Gujarat. En person som påstod sig stå i förbindelse med gudarna hade uppgett för några penninghungriga män att gudinnan Durga Devi skulle ge dem en stor summa pengar i utbyte mot tre människoliv. Spådomen ledde till tre barnamord. Mördarna fick livstids fängelse, men spåmannen fick tydligen gå fri.

Som om det inte räckte med de inhemska mirakelmakarna har Indien på senare år ansatts av deras västerländska kolleger. (Inflytandet går alltså i båda riktningarna.) Januarinumret av Indian Skeptic berättar om ett besök föregående år av en samling helbrägdagörare i staden Nagpur i centrala Indien. Huvudaktörer var tre amerikanska fundamentalistpredikanter och en av deras schweiziska kolleger. I annonser uppgavs att alla fysiska hälsoproblem, inklusive blindhet, som inte hade kunnat lösas medicinskt, nu skulle botas omedelbart med böner.

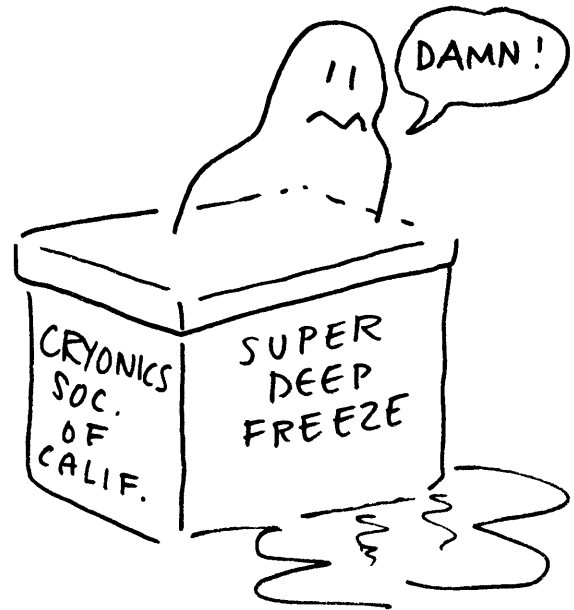
Påståendena verkar alltså ha varit djärvare än vad man skulle ha vågat sig på hemma i USA eller Schweiz. Men missionsäventyret fick ett snöpligt slut. Polisen arresterade helbrägdagörarna för brott mot kvacksalverilagen.

Dessförinnan hade dock polisen också arresterat 43 deltagare i en motdemonstration mot helbrägdamötet, som hade organiserats av de lokala skeptikerna.

Långtidsfrysta människor

I USA är det möjligt att köpa en begravningsplats i ett frysrums. Tanken är att de nedfrysta döda ska återupplivas när teknik för detta har utvecklats.

Ett av de första företagen i branschen, Cryonics Society of California, övergav efter ett tag sina döda och lät kropparna tina. Men tre andra företag är aktiva, och ett 25-tal kroppar ligger och väntar på återupplivning. Kostnaden är mellan 100 000 och 125 000 dollar för frysbevaring av hela kroppen och mellan 35 000 och 50 000 för enbart huvudet.

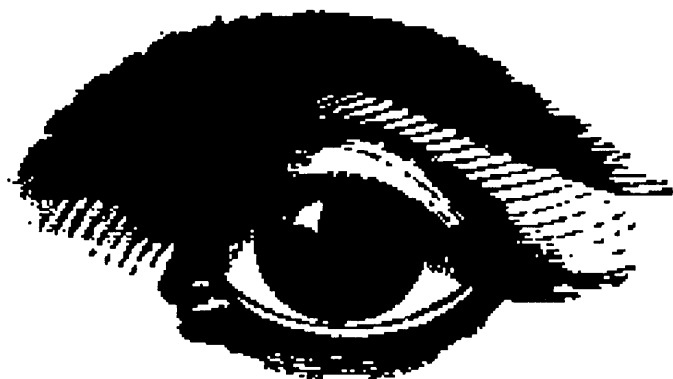
Två skeptikerblad i Nordamerika har nyligen tagit upp frågan. I Great Lakes Skeptic (1:2) framhåller Amy Smith det osannolika i hela projektet:

"Problemet med att frysa en vävnad vilken som helst är att själva denna process tenderar att förstöra vävnaden. Is bildas inom organen och sliter sönder cellerna, varigenom vävnaden förstörs. Kryonicisterna hoppas kunna undvika detta problem genom att kroppen genomströmmas med kryoprotektanter. Men de flesta av dessa ämnen är giftiga och det är osannolikt att alla kroppens celler genomströmmas."

I Ontario Skeptic (3:3) varnar däremot Ben Best skeptiker för att avfärda projektet om odödlighet genom djupfrysning. "Skepticism är inte pessimism" säger han, och menar att om någon någonsin kommer att uppnå fysisk odödlighet så är det de personer som låter sig frysas.

Sven Ove Hansson

TRÖTT PÅ BLÅ DUNSTER?

Du är inte ensam. Sedan 1982 finns det i Sverige en förening som håller ett kritiskt öga på pseudovetenskaper. Föreningen heter **Vetenskap och Folkbildning**, och dess tidskrift heter **Folkvett**.

Folkvett analyserar kritiskt sådana riktningar som astrologi, scientologi, New Age, UFO-tro och olika former av kvacksalveri.

Pseudovetenskapen är farlig när den lockar människor till kvacksalveri och när den drar in dem i auktoritära sekter. Men människors motståndskraft mot oförnuftet kan ökas genom kunskap om vetenskapens metoder och resultat.

Skriv efter mer information. Adressen är: Vetenskap och Folkbildning, Box 185, 101 23 Stockholm.

Vetenskap och Folkbildning,

Box 185, 101 23 Sthlm

Vetenskap och Folkbildning,

Box 185, 101 23 Sthlm

Vetenskap och Folkbildning,

Box 185, 101 23 Sthlm

Vetenskap och Folkbildning,

Box 185, 101 23 Sthlm

Vetenskap och Folkbildning,

Box 185, 101 23 Sthlm

Vetenskap och Folkbildning,

Box 185, 101 23 Sthlm

Vetenskap och Folkbildning,

Box 185, 101 23 Sthlm